

Ten eerste

Eerlijk bellen voor een betere wereld

Interview
Bas van Abel (35)

Een mobiel, made in China met materiaal uit Congo, moet wel 'fout' zijn. Toch deugt de Fairphone, bijna.

Van onze verslaggever
Michael Persson

'Er is niemand ter wereld die de mobiele telefoon snapt', zegt Bas van Abel. En dan bedoelt hij: die hem écht snapt, inclusief het hele systeem erachter. Niemand die weet waar de onderdelen vandaan komen, wie eraan hebben gewerkt, in welke landen, onder welke omstandigheden. 'En wat je niet snapt, kun je niet veranderen.'

Bas van Abel

Dus besloot Van Abel (35), die tijdens zijn opleiding tot kunstenaar in Utrecht ook elektrotechniek en informatica volgde aan de technische universiteit van Delft, met een paar collega's van multimediacollectief Waag Society zelf een telefoon te gaan maken. Eentje waarvan hij - een man die zonder mobiel door het leven gaat - de herkomst zou kennen, de productieprocessen, de betrokken bedrijven. Eentje die zo eerlijk mogelijk in elkaar zou worden gezet - zonder het bloed en de tranen waarmee de fabricage van mobiele telefoons nu vaak gepaard gaat.

En dus gaat deze week de Fairphone in de verkoop: de eerste mobiele telefoon met 'gegarandeerd conflictvrije mineralen' uit Congo. De kerngrondstoffen, coltan en tin, worden gewonnen in mijnen waar gewapende militie niets aan verdienen.

Andere eigenschappen: beter te repareren, beter te recylen, assemblage in een fabriek die zijn werknemers niet al te zeer uitbuit. Maar die fabriek staat wel gewoon in China.

Eigenlijk is het een *fairer phone*, zegt Van Abel zelf, net terug uit China om de contracten te tekenen. Hij is minder oneerlijk dan een normale telefoon. 'Honderd procent eerlijk is onmogelijk. Natuurlijk hebben wij mensen in Congo moeten omkopen. Natuurlijk zit er kinderarbeid in.'

Kenmerken van de 'eerlijke' telefoon, de Fairphone

Mobiele telefoon die op verschillende manieren 'eerlijker' is

Voor printplaatjes en condensatoren wordt gebruikgemaakt van 'eerlijke' **coltan en tin**, afkomstig uit Congolese mijnen waaraan rebellen noch militairen geld verdienen

De herkomst van het **goud** in het apparaat is nog niet te achterhalen, maar zal in de volgende editie ook 'eerlijk' gedolven zijn

De **software** kan door de gebruiker zelf worden aangepast, zodat hij niet is overgeleverd aan het privacy-ongevoelige beleid van Google

Het materiaal van de **behuizing** is (nog) standaard

De telefoon kent weer ouderwetse **schroefjes**, zodat het apparaat makkelijk open kan voor reparatie of de recycling van onderdelen

140513 © de Volkskrant. Bron: Fairphone

Dat zal menig koper teleurstellen. 'Als je een écht eerlijke telefoon wil maken, moet je de hele wereld veranderen. De telefoon is een artefact van de economie waarin we leven, en die is voor een deel oneerlijk. Kijk, we hadden de belangrijkste mineralen, coltan en tin, ook uit Australië kunnen halen. Dan koop je het spul uit een industriële mijn, met strenge veiligheidsvoorschriften en milieuwetgeving, schoon en georganiseerd. En we hadden de assemblagemachines uit China kunnen halen en in Neder-

land kunnen neerzetten - dan weet je zeker dat het goed geregeld is, met vakbonden en overwerk dat uitbetaald wordt. Maar hoe eerlijk is dat?

Heel eerlijk.

'Dan verandert er helemaal niets. Dan creëer je een geïsoleerde, kunstmatige wereld waarin het goed lijkt te gaan - terwijl de echte wereld gewoon op de oude voet verder gaat. Nu zitten we in Congo en dragen bij aan de economie daar. Voor mij als ontwerper wordt het pas interessant als je het

stelsel kunt veranderen. Het zou zo mooi zijn als wij wetten veranderen doordat we iets aan het maken zijn.'

Lukt dat?

'In China zijn vakbonden verboden, dus ook in de fabriek waar we onze telefoon laten maken. Maar wij gaan een deel van onze winst investeren in een fabrieksfonds, waaraan de fabriek zelf het dubbele gaat bijdragen. We hebben gezegd dat de werknemers zeggenschap moeten krijgen over de besteding van dat geld. Dus

Veel belangstelling in binnen- en buitenland voor Fairphone

Zo'n 15 duizend aspirant-kopers hebben zich ingeschreven voor de Fairphone. Van hen komt de helft uit Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland, 10 procent uit Nederland. Zij krijgen deze week als eersten de kans de telefoon echt te kopen (à 325 euro). Vanaf volgende week gaat de verkoop voor andere belangstellenden van start. Veel grote aanbieders van mobiele telefonie hebben belangstelling voor de telefoon. KPN neemt er

duizend af. Ook vanuit het buitenland is er veel interesse, maar Van Abel wil niet te snel te groot worden, zegt hij. 'We moeten het onder controle houden, anders gaat het mis.' Waar de grens ligt, weet hij nog niet: bij enkele tienduizenden, denkt hij. Fairphone zelf heeft acht medewerkers, maar beschouwt zichzelf, aldus Van Abel, vooral als een platform dat voortbouwt op kennis en initiatieven van andere partijen. Zo

komt conflictvrij tin van een project van het ministerie van Buitenlandse Zaken en komt eerlijk goud (in een volgende generatie telefoons) straks van Max Havelaar. Het bedrijf heeft 300 duizend euro subsidie gehad van Waag Society, overheidsontwikkelingsclub NCDO en Stichting Doen, en daarnaast zo'n 400 duizend euro van private investeerders. Voor een eerste serie telefoons zijn vijfduizend klanten nodig.

moet er straks een vertegenwoordiger van de werknemers worden gekozen, die samen met ons en de directie gaat besluiten hoe de werkomstandigheden kunnen worden verbeterd. Dat is een belangrijke eerste stap.'

Kun je de arbeiders niet gewoon meer betalen?

'Wat doe je met de rest van de fabriek, als je één productielijn wat meer betaalt? Dat geeft problemen.'

Is jullie telefoon ook milieuvriendelijker dan een Apple of Samsung?

'Dat is nog de vraag. Bij Apple werken een paar duizend ontwerpers aan de iPhone, waarvan er honderd kunnen werken aan een duurzamere verpakking. Wij zijn met z'n achten. Onze Fairphone is gebaseerd op een bestaand model, een smartphone van het Chinese Changhong, normaal bestemd voor de Chinese markt. Wij gebruiken gewoon de materialen die zij gebruiken. Onze telefoon kun je wel uit elkaar halen en repareren, je kunt de batterij vervangen en we gaan reserveonderdelen aanbieden. Daarom gaat hij langer mee dan een iPhone. In een volgende stap gaan we misschien bioplastics gebruiken, en iets doen om de straling te beperken - dat vinden ze in Duitsland heel belangrijk. Maar de arbeidsomstandigheden zijn onze prioriteit.'

Hoe kwam je in China ertussen?

'We zijn fabrieken langsgeweest en deze fabriek, een staatsbedrijf, was geïnteresseerd. Ze geloven in ons concept. Niet omdat ze er veel aan verdienen, maar omdat ze ook sociale waarden hoog in het vaandel hebben.'

En dan openen ze een aparte productielijn voor deze telefoon?

'De fabricage is onderdeel van het normale productieproces. Die fabrieken zijn gigantisch, draaien continu. We zijn klein en kunnen niet even de machines stilzetten voor onze telefoons. Maar we kunnen best een potje met ons spul erbij gooien - net zoveel tin als er nodig is in onze telefoons.'

Snap je de telefoon nu?

'Iets beter. Maar een mobieltje blijft onderdeel van een complex economisch en politiek systeem, dat we met opzet heel naïef proberen te ontrafelen. We zijn vervreemd van de producten die we gebruiken. Met de telefoon willen we dat verhaal vertellen.'

Advertentie

De mooiste prijs van Nederland

Voor deze prijs kan je niet thuisblijven. Je reist naar steden als Casablanca en Marrakech en ziet in Ouarzazate de best bewaarde kasba's van Marokko. En natuurlijk kom je in palmenoases en zandduinen van de Sahara.

Actieprijs: vanaf 399,- p.p.
Boek vóór 27 mei.

Baobab introduceert wekelijkse 'veilingreizen'. Lees de voorwaarden op www.baobab.nl/veiling.

Baobab REIZEN

Kijk nu op www.baobab.nl.

Blauw oog laat Saoedi's schrikken

Van onze buitenlandredactie

AMSTERDAM Het is zeker voor Saoedi-Arabië een schokkend advertentiebeeld: een gesluierde vrouw staart de kijker vanachter haar nikab aan met een duidelijk zichtbaar blauw oog. Eronder een simpele tekst: 'Sommige dingen kun je niet bedekken. Vecht samen tegen geweld tegen vrouwen.'

De paginagrote advertentie is onderdeel van de eerste mediacampagne tegen huiselijk geweld in Saoedi-Arabië. Het is een belangrijke stap voor de ontvoering van vrouwen in dit streng-conservatieve islamitische koninkrijk, waar vrouwen nog niet mogen reizen of autorijden zonder mannelijke begeleiding.

De campagne is bedacht door het reclamebureau Mamac Ogilvy,

'Sommige dingen kun je niet bedekken', aldus de advertentie.

dochter van de internationale reclamereus Ogilvy & Mather. Sponsor is de charitatieve Koning Khalid Stichting (KKS). Volgens de website van KKS is het probleem van huiselijk geweld tegen vrouwen in Saoedi-Arabië veel groter dan het aan de oppervlakte lijkt.

De directeur van KSS, prinses Banderi Al Faisal, vertelde CNN de campagne helemaal niet shockerend te vinden. 'Mijn mediateam was nerveus en zei: weet je zeker dat je dit wilt doen? Maar ik snap niet waarom dit zo controversieel is. Wie vindt het nu normaal dat vrouwen worden geslagen?'

Vrouwen genieten in Saoedi-Arabië nog geen speciale bescherming. De stichting heeft een wetsvoorstel voorbereid dat mannen die hun vrouw slaan, bestraft met gevangenisstraf of hoge boetes.

Er is verandering op til in Saoedi-Arabië, aldus Al Faisal. Sinds kort mogen vrouwen zitting hebben in de nationale adviesraad, de Shura. Ook mogen ze stemmen, een eigen identiteitsbewijs hebben en nieuwe beroepen uitoefenen, zoals jurist en ingenieur.